Yüzümle Mutluyum Derneği

Yapay Zekâ Yüzümüzü Nasıl Okuyor?

Biyometrik Teknolojilerde "Görünür Farklılık Eşitliği" ve Algoritmik Lookism.

Yüzümle Mutluyum Derneği

?

Tek Tipliğin Kriz: Kaynak Veri Yanlılığı (Data Bias)

Yapay zekâ modellerini eğiten küresel veri setleri, ezici çoğunlukla **simetrik, pürüzsüz ve normatif yüz hatlarından** oluşur.

Doğumsal veya sonradan edinilmiş görünür farklılıklar (skarlar, asimetriler, sendromlar) veri setlerinde yer almadığı için, algoritmalar insan çehresinin sınırlarını yapay olarak daraltır.

Yüzümle Mutluyum Derneği

?

Çeşitlilik Bir "Hata" Değildir!

Makine öğrenmesi modelleri, veri havuzunda görmediği farklı yüz yapılarıyla karşılaştığında; matematiksel maliyet fonksiyonunu düşürmek için bu yüzleri **"gürültü" (noise) veya "aykırı değer" (outlier)** olarak kodlar.

Yapay zekâ felsefesi açısından bu, insan çeşitliliğinin sistem tarafından "matematiksel bir hata" olarak kabul edilmesidir.

Yüzümle Mutluyum Derneği

?

Kimlik Doğrulama ve Canlılık Testi (Liveness) Bariyeri

Mobil bankacılık, e-Devlet veya sınır kapılarındaki yapay zekâ sistemleri; **yüz asimetrisi veya kısmi yüz felci olan bireylerin mikro mimiklerini** algılayamaz.

Sistemi aldatma girişimi (sahte profil/maske) zannederek hesabı bloke eder. **Bireyin kendi hesaplarına erişememesi, temel bir dijital vatandaşlık hakkı ihlalidir.**

Yüzümle Mutluyum Derneği

?

Duygu Analizi ve Lookism

Bazı yapay zekâ tabanlı İK ve mülakat araçları, yüz hatlarından **adayın "özgüvenini veya dürüstlüğünü" puanlamaya çalışır.**

Yüz asimetrilerini **"kronik şüphe veya agresiflik"** olarak sınıflandıran bu sistemler, 19. yüzyılın bilim dışı kalmış **fizyognomi (yüzden karakter okuma) teorilerinin dijitalleşmiş** halidir.

Yüzümle Mutluyum Derneği

Yazılımcılar ve Veri Bilimciler Ne Yapmalı?

Tolerans Payı (Threshold Tuning): Biyometrik sistemlerdeki keskin simetri eşikleri, insan çehresinin asimetrik doğasını tolere edecek şekilde esnetilmeli.

Etik Sentetik Veri: Mahremiyeti ihlal etmeden, görünür farklılıkları anatomik olarak doğru modelleyen sentetik (yapay) yüz verileriyle modeller eğitilmeli.

Test Protokolleri: Yazılım kalite (QA) süreçlerine "fiziksel çeşitlilik" senaryoları zorunlu olarak eklenmeli.

Yüzümle Mutluyum Derneği

Yapay zekâ çağında görünür farklılığı olan tüm bireylerin eşit, onurlu ve adil dijital haklara erişmesi bir lütuf değil, yasal ve etik bir zorunluluktur.